

Доц. Георги Лозанов: Травматичните кадри от самоzapалване не са журналистика
МАЯ МЛАДЕНОВА

С председателя на Съвета за електронни медии (СЕМ) и медиен експерт доц. Георги Лозанов разговаряме за етичните норми в журналистиката при отразяване на лични трагедии и как би трябвало да реагират медиите при случаи като този със самоzapалилата се 38-годишна жена.

Доц. Лозанов, проследихте ли медийното отразяване на самоzapалилата се жена и какво Ви направи впечатление?

СЕМ извърши специализирано наблюдение на това трагично събитие. Общо взето проблемите, които стояха и при предишните самоzapалвания и тяхното отразяване, са същите, но в една по-мека форма. Те са основно два.

Първият е представяне на кадри от самото самоzapалване, които имат драматично влияние върху аудиторията, камо ли върху близките. Тук има замъгляване на кадрите, снимки отдалече, общо взето има елементи на по-засилено внимание от страна на медиите, макар и някои да си позволяват все пак да стигат до по-брутални образи.

Вие говорите специално за телевизиите, но в интернет и на сайтове на вестници се появиха видеа.

Аз говоря за телевизията и радиото, тъй като СЕМ се занимава с това. Във вестниците и интернет нямам наблюдение, но съм сигурен, че отразяването при телевизиите и радиата е било по-коректно и по-щадящо, тъй като има регулация.

А мнението Ви като експерт, а не като председател на СЕМ. Редно ли е да се показват такива кадри със цел по-пълното отразяване на даден случай?

Не, това не е отразяване. Тук мога да цитирам един френски философ и социолог – Ролан Барт. Той нарича това „травматични образи“ и казва, че тези образи не принадлежат на културата. Човек изпитва чисто физическа невъзможност и болка да ги гледа.

Това не е част от журналистиката, която има за цел да постави проблем, да разшири информация, да даде нова гледна точка. Няма нищо такова. Това е просто натиск върху една колективна емоция, което не води до никакви съдържателни резултати. Просто човек трябва да си спести това нещо. Това е моето разбиране.

Единственият мотив, който се чува при представяне на такива образи, е хората да видят колко е страшно и да не си помислят да го правят. Тази позиция на медиите, която е важна, трябва да дойде през коментара и думите, а не през тези травматични образи. Така че не виждам никаква причина те да бъдат показвани.

И в телевизиите общо взето е спазен един етичен стандарт. Разбира се, мониторингът на СЕМ ще разгледа случаите конкретно и ако открие някъде нарушение, то това ще е повод за реакция.

Смятате ли, че е редно подобни случаи като самоzapалването изобщо да не се акцентират в медиите с цел да не предизвикват тенденция, както стана миналата година ?

Не, аз не смятам, че тогава тенденцията беше предизвикана от медиите, но медиите трябва да се пазят, първо, от това да превръщат самозапалванията в образец на поведение. Не трябва да забравяме, че човешкият живот е най-високата ценност и никакви каузи, колкото и да са важни те, не бива да водят до жертва на човешкия живот. Второ, този въпрос в никакъв случай не бива да се политизира. Това е мародерска политическа стратегия - да ползваш такъв тип човешко страдание с користни цели.

Но всичко това се отнася само за образите. Искам да кажа една друга тенденция, която би могла да има по-големи рискове от нарушения на закона, да не говорим на етичните норми. Това е личната неприкосновеност. Личната неприкосновеност на тази жена, която е изживяла изключителна трагедия, която е на границата между живота и смъртта. Дай Боже, за нея да има живот.

Тук има една ясна норма: да отразяваш така, че това да не отразява страданието на близките на жертвите. Увеличаването на страданието е поставено под професионално табу. Нашите медии много лесно влизат в личното пространство, започват да се обсъждат диагнози и версии, без да е сигурно дали е така. С какво право подлагаш близките на тази жена на такъв натиск?

Какво можеше да бъде спестено на публиката и близките от това, което беше представено?

Въвеждането на медицински, психиатрични диагнози, особено на недоказани, получути версии, е изключително непрофесионално. Това е сензационна журналистика, журналистика, която лансира версия на базата на слухове и подхвърлени думи. Няма грижа за това какво преживяват близките на тази жена и детето ѝ.

Разбира се, общественият интерес е изключително важен, но тук препоръката нали знаете каква е? Трябва да се отразява това, което е в обществен интерес, а не това, което е интересно на обществото.

Появиха се и коментари за операторите, които са заснемали случващото се, още докато жената е горяла. Как гледате на това? Редно ли е да се снимат трагедии в развитие?

Това е малко в полето на личния избор, не може да се даде предписание. Моят личен избор, разбира се, е в полза на професионалистите, които в подобен момент действат като хора. Когато пред теб някой загива или си е причинил такова страдание, то човешкото съчувствие става по-важно от професионалния наклон.

Така да се каже, вместо да го заснемеш, да си хвърлиш якето върху него, е по-нормалната реакция, защото професионализмът съвсем не е отказ от човечност. Тези драматични образи прекъсват журналистиката, не са част от нея.